13. 5. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Seriál maléry a průšvihy statutára aneb právní poznámky zejména k odpovědnosti statutárního orgánu část 1: kauza Tomáš

„To je moje, to jsem koupil na firmu.“ „To je moje, to jsem koupil na firmu. Hlavně potřebuji náklady.“ S tímto výrokem v různých obdobách se setkal téměř každý. Za obdobnými výroky může stát nepochopení faktu, že obchodní korporace je osoba odlišná od jejích společníků či členů statutárního orgánu. Členové statutárních ale i jiných volených orgánů obchodních korporací by měli mít precizní znalost svých povinností, svědomitě je plnit a bezchybně se orientovat i v právních předpisech upravujících jejich činnost, práva a povinnosti.

Bohužel, ne vždy tomu tak je. V tomto seriálu se pokusíme formou odlehčených příběhů inspirovaných skutečnými situacemi ze života poukázat na časté problémy, se kterými jsme se s kolegy v praxi setkali, a které postihují nejčastěji právě členy statutárních orgánů. Postavy v těchto příbězích sice nejsou skutečné, avšak jakákoliv podobnost se skutečnými postavami či událostmi není čistě náhodná.

V prvním díle našeho seriálu se podíváme, proč majetek obchodní korporace není majetek společníků ani jejich členů statutárního orgánu, a proč by Ludvík XIV. s výrokem „Já jsem firma!“ v dnešním obchodním právu neuspěl.

V centru Prahy měla kanceláře společnost InovujTech s.r.o., slibný technologický startup, který se rychle vyšvihl na vrchol pod charismatickým vedením svého zakladatele a jediného společníka pana Tomáše. Pan Tomáš byl bezesporu schopný podnikatel, který vybudoval svou společnost od základů. Společnost byla doslova jeho dítětem. Jak šel čas pan Tomáš dospěl do fáze, kdy byla společnost na pomyslném vrcholu, a proto se začal poohlížet po potenciálních kupcích, kteří by společnost akvírovali a pan Tomáš by si z utržených peněz zajistil slušný důchod. Avšak v rámci akvizice vyšly najevo skutečnosti, které z vyhlídek na slibné zajištění ve stáří učinily pouhý nenaplněný sen a staly se Tomášovou noční můrou.

Mísení firemního a soukromého majetku

Jak se to ale mohlo stát? Pan Tomáš byl jediným společníkem a zároveň jediným jednatelem InovujTech s.r.o. po téměř 30 let. Společnost neměla nikoho jiného, komu by se musel pan Tomáš zodpovídat, a ten tak měl naprostou kontrolu nad jejím provozem. V majetku společnosti se tak postupem času objevil elegantní placatý automobil, jenž však nesloužil jen pro obchodní cesty, návštěvy za klienty, sada značkových golfových holí, profesionální hi-fi soustava a domácí kino. Aby toho nebylo málo, ve výdajích společnosti se objevily i kroužky pro děti a výhodný firemní tarif využívala celá rodina. Syn pana Tomáše během studií na vysoké škole bezplatně bydlel v bytě, který společnost původně zakoupila jako investiční. Pod rouškou firemních nákladů si objednával špičkovou elektroniku, platil drahé večeře, a dokonce i rodinné dovolené. Účetní záznamy byly buď vedeny nedbale, nebo nebyly k dohledání vůbec (a i kdyby byly v pořádku z okolností bylo více než

zřejmé, že jde spíše o soukromé útraty pana jednatele a majitele Tomáše a jeho rodiny, a soukromé využití nabytých majetků nebylo dostatečně zohledněno v účetnictví společnosti InovujTech s.r.o.)[1]. Řeknete si, že jde vcelku o běžné poklesky, kterých se napříč trhem děje mnoho. Přeci jen pan Tomáš společnost vlastními silami vybudoval, proč by si nemohl tyto požitky dovolit?

Bohužel netrvalo dlouho a finanční úřad začalo zajímat, z jakého důvodu uplatňuje společnost pravidelně nadměrné odpočty a má tak vysoké výdaje a následná daňová kontrola tyto nesrovnalosti potvrdila. Finanční úřad doměřil daň a stanovil penále. Pověst společnosti utrpěla značné šrámy a hrozilo, že na vyrovnání svých povinností vůči státu nebude mít dostatečné prostředky. Aby toho nebylo málo o postupy pana Tomáše se začala zajímat i policie. Společnost se následně dostala do prodlení s plněním závazků. Potřeba silné investice byla nyní akutnější než dříve.

Potenciální investoři, které zpočátku lákaly inovativní produkty a postavení společnosti na trhu, v rámci due diligence (právní prověrky) rychle odradil chaotický stav účetnictví, proběhlá daňová kontrola a související problémy. Pan Tomáš se zoufale snažil zachránit zbytky svého kdysi prosperujícího podniku a konečně vyhledal pomoc daňových a právních poradců. Škody však byly příliš rozsáhlé a pramenily z dlouholeté nedbalosti a špatných rozhodnutí. Bez řádné dokumentace a s nenapravitelně poškozenou důvěrou potenciálních investorů jakékoliv naděje na záchranu padly.

Pana Tomáše však tento osud vůbec nemusel potkat. Svým jednáním porušil četné předpisy z oblasti daňového, trestního a korporačního práva. Kdyby se však včas poradil s odborníkem, mohlo se celé situaci předejít a pan Tomáš si mohl za předpokladu řádného splnění zákonných povinností užívat plodů své dlouholeté práce.

Obchodní korporace se vyznačují majetkovou samostatností, je tedy nutné striktně oddělovat majetek společnosti od majetku společníka, přestože je třeba jediným společníkem a zároveň i členem statutárního orgánu.

Vybraná ustanovení legislativy

Pro jakékoliv **užívání majetku** společnosti musí existovat řádný právní titul. Ustanovení § 40 odst. 5 zákona o obchodních korporacích bezúplatná plnění společníkům nebo osobám jim blízkým přímo zakazuje. Zásadně je tak (mimo vymezené výjimky) nutné poskytovat plnění společníkům či osobám jim blízkým za úplatu a vypořádat se řádně s daňovými konsekvencemi takových plnění.

Pozor tedy také na **bezúročné zápůjčky** společnosti společníkovi. Ty spadají pod výše uvedené pravidlo a dále pod pravidla tzv. *transfer pricingu* a je zapotřebí **sjednat úrok ve výši obvykle sjednávané** v běžných obchodních vztazích mezi nespojenými osobami[2].

Pokud jde o **odměňování a funkční požitky členů statutárních orgánů**, ty je zapotřebí stanovit ve smlouvě o výkonu funkce, schválené nejvyšším orgánem (případně dozorčí radou v akciové společnosti, kde členy představenstva jmenuje dozorčí rada).[3] Ne-li totiž odměňování ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno, platí, že výkon funkce je bezplatný.[4]

Z judikatury

Zde lze poukázat na případ z rozhodovací praxe **Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tdo 985/2020**, kdy byl jednatel uznán vinným zločinem zpronevěry spáchané vůči vlastní společnosti, ve které byl zároveň **jediným společníkem a jednatelem**. Obviněný sjednal v pozici jednatele jménem obchodní společnosti S. a na její účet zápůjčku se sjednaným účelem a prostředky si převzal v hotovosti. Svěřené finanční prostředky ve výši 2 750 000 Kč určené jako kapitál pro obchodní společnost S. do ní obviněný nikdy nevložil a ponechal si je neoprávněně pro vlastní potřebu.

Obviněný je ani nezaúčtoval řádným způsobem do účetnictví obchodní společnosti S., čímž obchodní společnosti S. způsobil škodu ve výši 2 750 000 Kč a dopustil se tak zločinu zpronevěry dle § 206 odst. 1, 4 písm. d) trestního zákoníku.

Nejvyšší soud uvedl, že: *„Ve shodě se státní zástupkyní je třeba připomenout, že obchodní společnost, byť 100 % jejího obchodního podílu vlastní jediný společník, tvoří zcela samostatnou entitu, majetkově nezávislou na majetku společníka, společnost a společník jsou dvěma samostatnými a rozličnými subjekty.*

Obviněný měl svěřenou hotovost opatrovat a spravovat, užít ji ku prospěchu uvedené obchodní společnosti, což ale neučinil, naopak si hotovost, která pro něj jako pro fyzickou osobu byla věcí cizí, ponechal (…) a to právě na úkor poškozené obchodní společnosti.“

Neobstála ani argumentace obviněného, že daným činem poškodil jen sám sebe. V daném případě se totiž důsledky činu obviněného projevily později, když musela obchodní společnost dluh splatit. V té době již obviněný nebyl jediným společníkem, proto když se povinnost splatit dluh projevila negativně na hospodářském výsledku společnosti, byl tak poškozen i nový společník, který do společnosti přistoupil.

Problematiku dobře ilustruje také judikatura vztahující se k daňovým předpisům, např. rozsudek **Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Afs 236/2019**. Častým případem jsou právě situace, kdy daňový poplatník není schopen prokázat a reálně doložit, zda jsou výdaje (např. relaxační simulátor svítání pro dokonalý systém spánku u softwarové společnosti) skutečně výdaji na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů dle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, a následně mu je doměřena daň a případně vznikne povinnost uhradit penále. Argumentace testováním nových podnikatelských příležitostí (zde masérského či kosmetického studia) a průzkumem trhu se přitom nemusí setkat s pochopením. V daném případě tak správce daně *„neuznal žalobci náklady na nákup vzorků pivních etiket, kosmetického materiálu, relaxačního světla, potravin, roční jízdenky MHD, dálniční známky, náklady na kurzovné a výrobu loga a dále náklady na cestovné (zejména byt pronajatý jednatelem a zaměstnancem žalobce M. D., vč. energií a služeb a náhradu za cesty soukromým automobilem)*“. Podnikatel totiž k budoucí testované podnikatelské příležitosti **nebyl schopen reálně doložit** detailní nabídky, komunikaci se zájemci, nedoložil žádné realizovatelné logo ani nepopsal jeho vzhled, zároveň nedokázal vysvětlit, proč se činnosti nakonec nevěnoval a záměr nerealizoval. Ohledně celoročně užívaného bytu pak **nerozúčtovával, kdy byt využíval soukromě a kdy jako zaměstnanec a jednatel společnosti**.

Z praxe transakčního právníka

Problémem při případném prodeji společnosti může být i např. standardně sjednávaná jednoduchá klauzule, že **od kupní ceny (která se v daném případě hradila na splátky) se odečtou případné nové závazky, které sice existovaly v době vypořádání transakce, ale odečteny nemohli být nebo nebyly a odečítaly se z následných splátek kupní ceny**. V případě mísení soukromého a firemního majetku bez dodržení zákonných pravidel a při zjištění dalších nesrovnalostí a rizik tak mohou přesně tyto položky skončit jako **částka odečítaná od kupní ceny a majitel si může odnést o pěknou řádku milionů méně** (například proto, že si bude chtít odnést sbírku umění nebo převést do soukromého majetku byt, který se léta využíval v rámci firemního majetku avšak pro soukromé účely – přičemž s převody je spojena řada nákladů apod. - anebo čistě proto, že si neuvědomí, že některé informace poskytnuté v rámci *due diligence*, tj. právní prověrky společnosti, nemusí být přesné, mohou vést k daňovým rizikům a kupující mu to spočítá jako kvantifikovatelné riziko). Případné nesrovnalosti v účetnictví či v compliance procedurách jsou v transakcích standardně zachycovány v tzv. prohlášeních a zárukách (*representations and warranties*) a bývají důvodem pro slevy z kupní ceny a v horším případem rozbuškou pro letité spory

po dokončené transakci.

Další rizika

Rizikem při mísení soukromého a firemního majetku může také být, že na některé majetky si již nikdy „*nesáhnete*“. Vyvedení konkrétního majetku zpět do soukromých rukou má svá pravidla. Pokud jste zároveň majitel firmy budete se potýkat zejména s pravidly prodeje majetku **za cenu obvyklou**. V případě, že se společnost dostane do finančních obtíží si na takovýto majetek, a případně konstruované zápočty kupní ceny a závazků smluvních stran, pokud nebudou dodrženy zákonné principy, budou „*brousit zuby*“ jak věřitelé, tak insolvenční správce.

Na mísení soukromého a firemního majetku je tedy zapotřebí si dávat pozor a provádět jej za striktního dodržování všech aplikovatelných právních předpisů a za důsledné spolupráce právního a daňového poradce.

Jak tedy nedopadnout jako pan Tomáš? Přijďte se poradit za námi nebo se zúčastněte některých našich webinářů, které na epravo.cz přednášíme ohledně odpovědnosti členů statutárního orgánu.

Mgr. Irena Kolárová,
advokátka a partnerka

Mgr. Radek Wejmelka,
advokát

EPPINGER
&
KOLÁROVÁ
LEGAL

EPPINGER & KOLÁROVÁ LEGAL s.r.o., advokátní kancelář

kanceláře Praha:
Bucharova 1314/8
158 00 Praha 5

kanceláře Mariánské Lázně:
Tepelská 137/3
Mariánské Lázně

tel.: +420 602 311 562
tel.: +420 724 993 990
e-mail: info@eak.legal

---

[1] Daňové předpisy využití firemního majetku k soukromým účelům v určité míře umožňují, je však zapotřebí dodržet podmínky tam uvedené včetně případného zdanění požitků.

[2] § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmu

[3] § 59 zákona o obchodních korporacích a § 438 odst. 2 zákona o obchodních korporacích

[4] § 59 odst. 3 zákona o obchodních korporacích

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Zelené standardy pro výstavbu a renovace: jaké povinnosti přinese nová evropská úprava?
- Byznys a paragrafy, díl 25.: Započtení
- Zrušení bytového spoluvlastnictví včetně limitů soudní ingerence
- 2. díl ze série Pravidla a odpovědnost při provozování zimních sportů: Povinnosti provozovatele při závodech a trénincích: zabezpečení tratí a oddělení veřejného a sportovního provozu
- Protokol o předání díla jako podmínka zaplacení jeho ceny a k možné změně soudní praxe
- Rozsáhlá novela rodinného práva účinná od 1.1.2026
- Judikatura: smluvní sjednání prekluzivní lhůty je obecně platné (FIDIC)
- Civilněprávní prostředky ochrany při koupi falzifikátu
- Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů
- Konec zákonné koncentrace řízení? Návrh Nejvyššího soudu před Ústavním soudem
- Soudní poplatky v řízení o rozvodu manželství a úpravy poměrů k nezletilému dítěti po tzv. rozvodové novele